بررسی رابطه نگرش خانواده های تهرانی مبتنی بر سرمایه های فرهنگی در انتخاب نوع مدرسه: دولتی و غیرانتفاعی

عالیه شکری[۱]
دکتر مرتضی منادی[۲]

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی نگرش خانواده های تهرانی نسبت به انتخاب نوع مدرسه، دولتی و غیر انتفاعی انجام شد. در این پژوهش که به روش کیفی انجام گرفت با تحلیل محتوا، اطلاعاتی از ۱۲ مصاحبه به روش هدایت کلیات از والدین دبستانهای دولتی و غیر انتفاعی پسرانه منطقه شمال و جنوب تهران به دست آمد. آنها به صورت هدفمند انتخاب شده بودند. نتایج تحلیل محتوای مصاحبه ها حاکی از این بود که والدین به دلایل کارایی و بازدهی بالا ، کمی هزینه و نزدیکی مدارس دولتی و اهمیت بُعد تربیتی در مدارس غیر انتفاعی این مدارس را انتخاب کرده بودند. آنان دارای نگرش هایی متفاوت بودند. عامل مهم در شکل گیری نگرش خانواده ها شناخت آنها بود، اما ثبت نام در مدرسه تحت تأثیر سرمایه های فرهنگی خانواده هاست. خانواده هایی که سرمایه فرهنگی آنان نسبت به سرمایه های دیگرشان بالا بود، بیشتر برای آموزش و پرورش فرزند خود سرمایه گذاری کرده بودند.

کلید واژه ها: نگرش، سرمایه خانواده، انتخاب، مدرسه دولتی، مدرسه غیر انتفاعی

تاریخ دریافت: ۹۰/۵/۴ تاریخ پذیرش: ۹۲/۲/۸

۱. کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی a.shokri1391@gmail.com
۲. عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا(س) monadiGalzahra.ac.ir

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

مقدمه و بیان مسئله

دورهٔ دبستان دوره‌ای مهم در شکل گیری شخصیت فرد و نوع نگرش او به تحصیلات و همچنین نخستین مکان رسمی جامعه پذیری کودک است. کودکان روزی چند ساعت از عمر مفید خود را در مدرسه سپری می کنند و با توجه به ویژگیهای محیطی که وارد می شوند، یعنی دولتی یا غیر انتفاعی بودن مدرسه، آن محیط تأثیری متفاوت بر آموزش و پرورش آنها می گذارد. لذا تحصیل در نوع خاص مدرسه، زندگی فرزندان و جامعه را جهت می دهد.

فرزندان همانند خمیری هستند که با دستان خانواده‌ها شکل می‌گیرند، یعنی خانواده‌ها تحت تاثیر عوامل خاصی شخصیت و تفکر فرزند و در نهایت آینده فرد و جامعه را شکل می‌دهند. معیری (۱۳۷۲) بر این عقیده است که در جامعهٔ امروز همه ملتها با هر نظام سیاسی و اجتماعی، پیشرفته و در حال پیشرفت به تربیت توجه ویژه دارند و آموزش و پرورش نسبت به دیگر فعالیتهای اجتماعی در مقیاس جهانی از اولویتی خاص بهره مند است. این توجه نیز بر این منطق قوی استوار است که دنیای امروز تربیت فرزند را از نیازهای اولیه زندگی می‌داند.

تربیت و آموزش فرزندان برای خانوده‌ها اهمیت بسزایی دارد و والدین سعی می‌کنند بیشترین توان خود را برای تربیت فرزندانشان صرف کنند، تا نتیجهٔ مطلوب بگیرند. ثبت نام در مدرسه مطلوب (دولتی یا غیرانتفاعی) نیز یکی از این تلاشهاست.

در حال حاضر مدارس به دو صورت دولتی و غیرانتفاعی اداره می شود. «مدرسه دولتی به مدرسه‌ای گفته می‌شود که کلیهٔ امور آموزشی و پرورشی، اداری و مالی این مدارس توسط دولت و کارگزاران آن صورت می گیرد» (صافی، ۷۴:۱۳۸۳). ثبت نام در این مدارس تقریباً بدون پرداخت شهریه انجام می‌شود.

مدارس غیرانتفاعی مدارسی هستند که از طریق مشارکت مردم مطابق اهداف و ضوابط و دستورالعملهای عمومی وزارت آموزش و پرورش تحت نظارت آن وزارتخانه تاسیس و اداره می‌شود (مجموعه قوانین...، ۱۳۸۳). انتخاب کادر آموزشی و دانش‌آموز در مدارس غیرانتفاعی بر عهده مدرسه است، اما در مدارس دولتی انتخابی در این زمینه وجود ندارد.کیفیت آموزش و اجرای فوق برنامه‌های آموزشی و تفریحی نیز در این مدارس متفاوت است. همچنین تامین هزینهٔ این دو نوع مدرسه به صورت متفاوت انجام می‌شود. براساس آماری که سازمان آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۸۶-۸۵ اعلام کرده است، تعداد ۱۴۲۸ مدرسه دولتی ابتدایی ۴۴۵۱۰۷

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

دانش‌آموز و تعداد ۳۲۲ مدرسه غیرانتفاعی ابتدایی ۴۲۱۵۸ دانـش آمـوز ابتـدایی را در خـود جـای داده‌اند (آمار اجمالی عوامل آموزشی و اداری... ۸۶-۱۳۸۵).

این موقعیت یعنی دو نوع بودن مدرسه والدین را به انتخاب وا می دارد. والدین تحت تأثیر نگرش خاص خود فرزندانشان را در یکی از این دو مدرسه ثبت نام می‌کنند. نگرش نظامی بادوام است که شامل یک عنصر شناختی، یک عنصر احساسی و یک تمایل به عمل است (فریدمن و همکاران، به نقل از کریمی، ۱۳۷۸). به طور کلی «در روانشناسی اجتماعی نگرش را آمادگی برای بعضی از انواع واکنشها تعریف می‌کنند و هدف مطالعهٔ آن تأثیرگذاری بر رفتار است، زیرا انواع نگرشها به عنوان شاخصها یا عوامل پیشگویی رفتار شناخته می شوند» (ستوده، ۱۳۷۳ : ۱۴۳). منظور این است که نگرش افراد در رفتار آنها عینیت پیدا می‌کند. از جمله افراد جامعه خانواده‌ها نیز نگرش خود را در رفتارها و یا انتخابهایشان نشان می‌دهند و یکی از این انتخابهای مهم انتخاب نوع مدرسه فرزندانشان است.

دوره دبستان طولانی تر از دوره های راهنمایی و دبیرستان است. در این دوره همگام با شکل-گیری شخصیت کودک جامعه پذیری او نیز به طور گسترده آغاز می شود. بنابر این مهم‌ترین دورهٔ تحصیلی، دوران ابتدایی است و تأثیر آن در دوره‌های بعد و آینده فرزندان روشن است. توجه بیشتر به این دوره از زندگی کودک و تاثیری که دبستان می تواند در رشد تمام جنبه های فردی و اجتماعی او بگذارد و همچنین دو نوع بودن مدرسه اهمیت انتخاب والدین را نشان می دهد. انتخاب والدین در این دوره متاثر از نگرش آنهاست تا استراتژی کنکور یا مسائل دیگر، بنابراین برنامه‌ریزی و پیش‌بینی آینده فرزندان که به‌صورت آگاهانه یا ناآگاهانه در نگرش والدین وجود دارد، به‌طور طبیعی در این انتخاب تاثیر گذار است. ضمن اینکه نگرش والدین تحت تاثیر عوامل فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی یا به تعبیر بوردیو[1](۱۳۸۱) سرمایه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (سطح تحصیلات، مهارتها و شناختها) قرار می‌گیرد . به نظر اکثر افراد عوامل اقتصادی و استطاعت مالی مهم‌ترین عامل در انتخاب نوع مدرسه فرزندان است. لذا پاسخ به این پرسش که چرا تعدادی از خانواده‌ها مدارس دولتی و تعدادی دیگر مدارس غیرانتفاعی را برمی‌گزینند، نقش نگرش والدین و عوامل تاثیر گذار بر شکل گیری آن را در این انتخاب نشان می‌دهد که هدف پژوهش حاضر است.

1 . Bourdieu

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

چارچوب نظری

نگرش خانواده ها و همچنین سرمایه های فرهنگی آنها ، انتخابشان را شکل می‌دهد، بنابراین در این پژوهش به این مفاهیم پرداخته شده است. نگرشها برای افراد مهم اند. "در طول تاریخ ، مردم برای آزادی عقیده، اندیشه و بیان جنگیده اند. تاریخ گواه این است که چگونه مردم نگرشهای خود را حفظ می کنند، نگرشها بخش اصلی هویت انسان هستند" (بوهزر و وانک ، ۱۸:۱۳۸۲).

در پذیرفته ترین تعریف، نگرش مرکب از سه عنصر شناختی ، عاطفی و آمادگی برای عمل است . البته این اجزای سه‌گانه نگرش با هم همبستگی دارند. منظور از جزء شناختی نگرش، اطلاعاتی است که فرد درباره موضوع نگرش دارد (کرچ و همکاران ۱۹۶۱ ، ترجمه صنایی ۱۳۴۷ به نقل از کریمی ، ۱۳۸۷). در نگرش افراد نسبت به موضوعهای خاص هر یک از عناصر یا ابعاد نگرش می تواند سهمی داشته باشد. در بررسی نگرش خانواده ها نسبت به مدارس فرزندانشان، بعد یا عنصر شناختی نگرش سهم بیشتری دارد. اکثر خانواده ها در مورد مدارس مختلف بررسی می کنند و بنا به دلایل خود مدرسه ای را انتخاب می کنند .

بنابراین هر انتخاب علتی دارد که باید در ذهن جستجو کرد . "ذهن بر اساس محیط اطراف ما شکل گرفته و ساخته شده است (پیاژه، ۱۹۸۱؛ فروید ، ۱۹۸۹) ، در نتیجه ، محیط ، شناخت ما را نسبت به پیرامون ما می سازد ، پس می توان گفت شناختی که ما از دنیای اطراف خود داریم در شکل گیری و هدایت رفتار ما دخالت دارد . مکتب روانکاوی به مسئلهٔ انتخاب و رابطه آن با ذهن توجه دقیق داشته است. روانکاوی بر اساس تفکر مصداق خواسته ها و امیال یا رابطه با شیئ، یا مسئله ارتباط ارضای انسان با موضوعهای پیرامونش در تلاش است تا رابطهٔ میان شیئ و ذهن یا دلیل انتخاب را توضیح دهد (فروید، ۱۹۸۹ به نقل از منادی ۱۳۸۷). وی معتقد است که در هر انتخاب لذتی نهفته است، بنابراین انتخابهای ما بی هدف و بی انگیزه نیست"(منادی، ۱۳۸۷: ۲۱و۲۰). به پیروی از اندیشه فروید به نقل از نای نیز می توان گفت هر رفتاری علتی دارد و رفتار نیز مانند افکار و احساسات ، تصادفی یا شانسی بروز نمی کند (نای، ۱۳۸۱). رفتار یا تمایل به عمل بُعدی از نگرش است که بعد دیگر نگرش یعنی شناخت با آن رابطه دارد. علاوه بر تاثیر ذهن و شناخت بر نگرش و در نهایت انتخاب افراد، سرمایه های متفاوت خانواده ها نیز عامل مهمی در نگرش و انتخاب آنهاست. انتخابهای مهم حتماً بدون " پشتوانه و در خلأ" (منادی،۱۳۸۵: ۱۵۵) انجام نمی شود . این سرمایه است که به ما اجازه می دهد برداشتها، نگرشها و موضع گیریهای خود را در قبال مسائل مختلف شکل دهیم و بسازیم. در میان سرمایه های متفاوت انسان، سرمایه های

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

فرهنگی بیشترین تأثیر را بر شکل روابط، رفتار، چگونگی شخصیت و انتخابهای مختلف می گذارد (بوردیو ، ۱۳۸۱).

بوردیو سه نوع سرمایه را برای انسانها می شمارد . سرمایه اقتصادی مانند حقوق و مالکیت، سرمایه اجتماعی (پیوندها و ارتباطات) و سرمایه های فرهنگی مانند تحصیلات (پاتنام ، ۱۳۸۴) .

همچنین بوردیو به نقل از منادی معتقد است که سرمایه فرهنگی می تواند به سه شکل وجود داشته باشد:

الف) سرمایه های فرهنگی درونی شده (عادت وار) که بیانگر چیزهایی است که افراد می دانند و می توانند انجام دهند.

ب) سرمایه های فرهنگی عینی از جمله کالاهای فرهنگی و اشیای مادی .

ج) سرمایهٔ فرهنگی نهادی شده مانند صلاحیتهای تحصیلی (منادی ، ۱۳۸۷) .

بر اساس اندیشهٔ بوردیو، عادت واره و به تبع آنها، سرمایه های فرهنگی انسان نظم دهنده و هدایت کننده رفتار و اعمال اوست (بوردیو، ۱۳۸۱). همچنین در "رفتار و افکار و معرفی انسان در جامعه مؤثرتر از دیگر سرمایه هاست " (منادی ، ۱۳۸۵ :۱۶۰).

خانواده ها در پی درآمدی که دارند، از سرمایه های اقتصادی متفاوتی برخوردارند. همچنین "سرمایه های فرهنگی، محصول فضاها و محیطهایی است که ما در آنها متولد شده و رشد یافته ایم. چون در محیطهای متفاوتی زندگی کرده و بالیده ایم، سرمایه های فرهنگی مان مختلف است" (همان).

به عقیده بوردیو (۱۳۸۱) خانواده ها به تناسبی که سرمایه های فرهنگی شان بیشتر باشد و وزن نسبی سرمایه های فرهنگی آنها در قیاس با سرمایه های اقتصادی شان بزرگ تر باشد، سرمایه گذاری بیشتری به امر آموزش و پرورش فرزندان خود تخصیص می دهند (بوردیو، ۱۳۸۱ :۵۵). از این رو یکسان نبودن انتخابهای خانواده ها ممکن است به دلیل وجود سرمایه های فرهنگی مختلف خانواده ها باشد. بنابراین می توان گفت که هم از نظر روانکاوی ، هم از منظر روانشناسی و هم از منظر جامعه شناسی، انتخاب یک فعالیت خاص بدون حساب و در خلأ و بدون ارتباط با ذهن انسان صورت نمی گیرد. ذهن ارزشهایی را در طول زندگی درونی کرده است که در رفتارها و از جمله انتخابها تبلور می یابد (منادی، ۱۳۸۷: ۲۲).

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

ذهن بر اساس شناخت محیط اطراف شکل گرفته ، شناخت بعدی از نگرش است که اطلاعات مربوط به موضوع را در بر می گیرد و در تمایل به عمل سهمی دارد. علاوه بر آن در شکل گیری نگرش افراد، سرمایه های فرهنگی آنها نیز تاثیر گذار است و انتخاب خانواده ها را هدایت می‌کند.

پرسش های پژوهش

۱. نگرش خانواده ها نسبت به انتخاب مدارس غیر انتفاعی/ دولتی چیست؟

۲. چه رابطه ای بین سرمایه والدین و انتخاب نوع مدرسه وجود دارد؟

روش

این پژوهش با توجه به موضوع مورد مطالعه و اهداف پژوهش با رویکرد کیفی انجام شده است. روشهای کیفی قابل انعطاف تر بودند و در پی توصیفهای تفسیری از پدیده ها هستند (فراهانی و عریضی، ۱۳۸۴)، یعنی نه قبل از شروع پژوهش و نه در طول آن پژوهشگر هیچ گونه پیش فرض ساختارمند شده ای در ذهن نداشته است ولی با اهداف کاملاً مشخص اطلاعات جمع آوری شده نتایج پژوهش را هدایت می کنند (منادی،۱۳۸۷). همچنین قصد آزمون تست استاندارد شده ای را در ذهن ندارد، نیز جامعه آماری وسیعی را در نظر نمی گیرد (منادی، ۱۳۸۷). بنابراین "پژوهشگر کیفی اشیا را در موقعیتهای طبیعی آنها مطالعه می کند و می کوشد پدیده ها را بر حسب معناهایی که مردم به آنها می دهند، مفهوم سازی یا تفسیر کند" (گال و همکاران، به نقل از نصر و همکاران ، ۱۳۸۴ : ۶۰) .

ابزارهای پژوهش

ابزار اندازه گیری این پژوهش پرسش نامهٔ محقق ساخته بود که در مورد روایی آن با اساتید راهنما و مشاور مشورت شد. به دلیل کیفی بودن پژوهش و اینکه قصد تعمیم نتایج را نداشتیم اعتبار معنایی ندارد. این پرسشنامه شامل حدود ۳۰ سوال باز و تعدادی سوال مربوط به اطلاعات عمومی است مانند: میزان تحصیلات، شغل و درآمد.

پرسشهای باز دربرگیرنده چند موضوع اصلی شامل شناخت (دلایل انتخاب) خانواده ها و سرمایه های فرهنگی بود. پرسشهای مربوط به شناخت خانواده ها شامل تفاوت مدارس، دلایل انتخاب، مدرسه مطلوب، دغدغه های خانواده ها و ارزش مورد نظر آنها در انتخاب نوع مدرسه بود. پرسشهای مربوط به سرمایه های آنها شامل سرمایه های اقتصادی (شغل و درآمد) و سرمایه-های فرهنگی (تحصیلات والدین، مطالعه، تماشای تلویزیون و ماهواره، علاقه به ورزش و هنر،

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

مراجعه به اینترنت، آرزوها و تعریف آنها از علم و زندگی، نظر آنها در مورد مذهب و سیاست) بود.

مراحل و شیوه گردآوری اطلاعات

در پژوهش حاضر تلاش شد تا نمونه‌ها به‌صورت هدفمند از منطقه شمال و جنوب شهر تهران انتخاب شود تا پژوهشگر بتواند تفاوتهای فرهنگی و اقتصادی خانواده های این مناطق را که در انتخاب مدرسه مهم هستند، بررسی کند. در هر یک از این مناطق شش زوج (والدین) ، سه زوج از مدرسه دولتی و سه زوج از مدرسه غیر انتفاعی پسرانه پایه چهارم و پنجم ابتدایی انتخاب شد و مصاحبه با دوازده خانواده انجام شد . پس از اینکه مصاحبه ها روی کاغذ آمدند ، به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از روش تحلیل محتوا استفاده شد . "هدف از تحلیل محتوای متن، مصاحبه یا اسناد، شناسایی اهداف ، ارزشها ، فرهنگ و تمایلات نویسنده متن، یا فرد مصاحبه شونده است" (منادی ، ۱۳۸۵: ۲۲).

یافته ها

نتایج این پژوهش را به دلیل کیفی بودن و محدود بودن تعداد خانواده ها، نمی توان به کلیهٔ خانواده های تهرانی تعمیم داد، فقط در سطح طرح موضوع، قابل تعمق است.

در این پژوهش دوازده مصاحبه با بیست و چهار نفر (پدر و مادر) انجام شد. مصاحبه شوندگان با توجه به تفاوت فرهنگی و اقتصادی میان مناطق، از منطقه یک و منطقه نوزده و همچنین نوع مدرسه (دولتی یا غیر انتفاعی) انتخاب شدند. پس از انجام مصاحبه و تحلیل متن مصاحبه، خانواده ها در چند گروه جای گرفتند. خانواده ها از نظر نگرش به دو گروه با نگرش مثبت به مدارس دولتی و نگرش مثبت به مدارس غیر انتفاعی تقسیم شدند، اما همه خانواده ها بر اساس نگرشی که داشتند رفتار نکردند، بنابراین خانواده ها بر اساس انتخابشان به دو گروه تقسیم شدند:

۱. خانواده هایی که مدارس دولتی را انتخاب کرده بودند شامل دو دسته بودند:

الف) خانواده های این دسته مدرسه دولتی را به دلیل بالا بودن بازدهی و کارایی آن انتخاب کرده بودند و نگرش مثبت به آن داشتند.

ب) خانواده های دسته ب مدرسه دولتی را به دلیل کم هزینه بودن و نزدیکی آن انتخاب کرده بودند و نگرش مثبت به مدرسه غیر انتفاعی داشتند.

۲) خانواده های گروه دوم مدرسه غیر انتفاعی را به دلیل اهمیت بعد تربیتی انتخاب کرده بودند و نسبت به آن نگرش مثبت داشتند.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

جدول شماره ۱. تفکیک دلایل انتخاب

	فراوانی(زوج)	درصد
بازدهی و کارایی مدارس دولتی	۳	۲۵
نزدیکی و کم هزینه بودن مدارس دولتی	۳	۲۵
اهمیت بعد تربیتی در مدارس غیرانتفاعی	۶	۵۰

بازدهی و کارایی مدارس دولتی

بازدهی و کارآیی مدارس دولتی از نظر خانواده هابه این معنی است که این مدارس کیفیت آموزشی بالاتری نسبت به مدارس غیرانتفاعی دارند و نمره در این مدارس نشانگر سطح واقعی معلومات دانش‌آموز است. معلمان این مدارس دارای تخصص و معلومات بالاتری نسبت به مدارس غیرانتفاعی هستند.

سه مورد از مصاحبه شوندگان در این دسته قرار می‌گیرند، این خانواده‌ها با توجه به اطلاعاتی که از مدارس به‌دست آورده بودند، معتقد بودند که مدارس دولتی بازدهی و کارایی بالاتری نسبت به مدارس غیرانتفاعی دارند. هر سه این خانواده‌ها در منطقه (۱) ساکن بودند. شایان ذکر است که این خانواده‌ها در رسیدن به انتخاب خودشان و ثبت نام فرزندشان در مدرسه دولتی تجربه‌های متفاوتی داشتند.

کم هزینه و نزدیک بودن مدارس دولتی

والدینی که در این دسته قرار می‌گیرند، مدرسه دولتی را به خاطر کم هزینه و نزدیک بودن آن انتخاب کرده‌اند. از نظر این والدین مدارس غیرانتفاعی بهتر از مدارس دولتی هستند، چون کارهای فوق برنامه انجام می‌دهند، آموزش بهتری در این مدارس وجود دارد و معلمهایشان گلچین شده هستند.

سه مورد از مصاحبه شوندگان در این دسته قرار می‌گیرند و همه این خانواده‌ها در جنوب شهر (منطقه ۱۹) ساکن هستند. این خانواده‌ها با وجود اینکه مدرسه غیرانتفاعی را ترجیح می‌دهند اما به دلیل بالا بودن هزینه آن و دوری مسیرش در مدرسه دولتی ثبت نام کرده‌اند .

اهمیت بعد تربیتی در مدارس غیر انتفاعی

بعد تربیتی برای تعدادی از خانواده‌ها جایگاه مهمی دارد، این خانواه‌ها معتقدند که در مدارس غیرانتفاعی به بعد تربیتی بیشتر پرداخته می‌شود، برای این خانواده‌ها بعد تربیتی مهم‌تر از بعد آموزشی است، یعنی فرزندان آنها در این مدارس باید با اخلاق خوب بار بیایند، زیرا شکل گیری خصوصیات اخلاقی در این سن بسیار مهم است و فرزندان باید الگوی مناسبی داشته باشند،

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

همکلاسیهای مناسبی داشته باشند، معلمان با آنها درست برخورد کنند و نظم و انضباط و رعایت ادب و احترام و رفتارهای اجتماعی را یاد بگیرند، رفتار و تنشهای آنان اهمیت داشته و در نهایت مدرسه برای آنها جذاب باشد. از آنجا که خانوادههای ثبت نام کننده براساس ملاکهای مورد نظر کادر این مدارس انتخاب و سپس ثبت نام میشوند، پس از گزینشی خاص برخوردارند و همگونی فرهنگی بیشتری نسبت به مدارس دولتی دارند. یعنی خانوادهها اشتراکات بیشتری در اعتقادات مذهبی، پوشش ظاهری و ... دارند. از نظر این والدین به دلیل مناسب بودن محیط تربیتی در این مدارس و گزینش خاص خانوادهها، امکان نزدیکی و ارتباط با افراد نامناسب برای دانشآموزان وجود ندارد، پس مدرسه غیرانتفاعی مناسبتر است.

سرمایههای خانوادهها

سرمایههای اقتصادی خانوادهها در این پژوهش شامل درآمد آنهاست. پس از بررسی دادههای بهدست آمده، سرمایههای اقتصادی خانوادهها در چند سطح بررسی شدند:

سرمایه اقتصادی

جدول شماره ۲. سرمایههای اقتصادی خانوادهها

خانواده	میزان درآمد ماهانه
مورد ۱	۵-۶ میلیون تومان
مورد ۲	۱ میلیون تومان
مورد ۳	۱۰-۱۱ میلیون تومان
مورد ۴	۲۰۰ هزار تومان
مورد ۵	۱ میلیون تومان
مورد ۶	۴۰۰ هزار تومان
مورد ۷	۲ میلیون تومان
مورد ۸	۸۰۰ هزار تومان
مورد ۹	بالای ۲ میلیون تومان و تقریباً نامشخص
مورد ۱۰	۸۰۰ هزار تومان
مورد ۱۱	۹۰۰ هزار تومان
مورد ۱۲	۸۰۰ هزار تومان

مبنای درآمد والدین مورد مصاحبه به این صورت تعریف شد: درآمد کمتر از ۶۰۰ هزار تومان محروم؛ ۶۰۰ الی ۸۰۰ هزار تومان متوسط ضعیف؛ ۸۰۰ الی یک میلیون تومان متوسط؛ یک الی دو میلیون تومان متوسط خوب، دو میلیون الی سه میلیون تومان خوب، بالاتر از سه میلیون تومان مرفه.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

اگر مجموع درآمدهای خانوادههایی را که مدرسه دولتی را انتخاب کردهاند با خانوادههایی که مدرسه غیرانتفاعی را انتخاب کردهاند، با هم مقایسه کنیم، خانوادههایی که مدرسه دولتی را انتخاب کردهاند، مجموع درآمدشان بسیار بالاتر از مجموع درآمد خانوادههایی است که مدرسه غیرانتفاعی را انتخاب کردهاند؛ پس براساس نتایج حاصل از پژوهش حاضر عامل دیگری جز درآمد یا وضعیت اقتصادی خانواده ها در انتخاب مدارس از سوی آنها نقش دارد. این یافتهها در راستای پژوهش جانتان سندی[1] (۱۹۸۹) نیست. براساس نتایج پژوهش سندی، سطح درآمد به منزلهٔ اولین عامل در انتخاب مدارس خصوصی یا دولتی از سوی خانوادهها ذکر شده است.

سرمایههای فرهنگی

طبق نظریه بوردیو (۱۹۸۹) سرمایههای فرهنگی هر فرد نیروی محرکه اعمال اوست. منظور از سرمایههای فرهنگی براساس نظریه بوردیو "ترکیبی از شناختها، آگاهیها، آموزشها و مدارک تحصیلی است. این شناختها و آگاهیها میتوانند بهطور آکادمیک درآموزشگاهها کسب شده یا به طور خودآموز و غیرکلاسیک آموخته شده باشند. در هر صورت به زعم بوردیو، سرمایههای فرهنگی مقوله های اکتسابی و آموختنی هستند".

در پژوهش حاضر سرمایههای فرهنگی شامل تحصیلات و فعالیتهایی از قبیل فعالیتهای هنری، ورزشی، مطالعه، تماشای تلویزیون، ماهواره و مراجعه به اینترنت در نظر گرفته شده است. به منظور ارائه بهتر فعالیتهای والدین از جدول استفاده شده است. با توجه به اهمیت وضعیت تحصیلی والدین در این پژوهش نخستین جدول بیانگر بخشی از سرمایههای فرهنگی والدین یعنی تحصیلات آنهاست.

جدول شماره ۳. وضعیت تحصیلی پدر و مادرها (فراوانی)

	مدارس دولتی		مدارس غیر انتفاعی	
والد / تحصیلات	مادر	پدر	مادر	پدر
کمتر از دیپلم	۱	۳	۰	۰
دیپلم	۴	۱	۴	۴
لیسانس	۱	۱	۱	۰
فوق لیسانس	۰	۰	۰	۲
دکتری	۰	۱	۱	۰

در خانواده های مدارس دولتی در سطح دیپلم شمار مادران بیشتر از پدران است و پدران زیر دیپلم از عده مادران در این سطح بیشتر است و هر سه پدر مصاحبه شده از منطقه جنوب شهر

1. Sandy, J.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

هستند. از ۶ مصاحبه شونده در جنوب تهران تنها ۲ نفر از مادران دارای دیپلم هستند و بقیه تحصیلات زیر دیپلم دارند. میان والدین مدارس غیرانتفاعی هیچ یک از افراد تحصیلات کمتر از دیپلم ندارند. همه والدین مدارس غیرانتفاعی منطقه جنوب که در پژوهش شرکت کردند تحصیلات دیپلم دارند، در صورتی‌که والدین مصاحبه شونده دولتی جنوب فقط دو نفر از مادران دیپلم داشتند و بقیه زیردیپلم بودند. با توجه به اطلاعات به‌دست آمده، تحصیلات والدین منطقه جنوب در مدرسه دولتی و غیرانتفاعی بالاتر از دیپلم نمی باشد.

جدول شماره ۴. فعالیتهای هنری پدر و مادرها (فراوانی)

	مدارس دولتی		مدارس غیر انتفاعی	
والد / نوع فعالیت	مادر	پدر	مادر	پدر
خطاطی	۰	۰	۱	۰
نقاشی	۱	۱	۰	۰
خیاطی	۱	۰	۲	۰
بافتنی	۰	۰	۱	۶
هیچ‌کدام	۴	۵	۳	۰

اکثر والدین مدارس دولتی یعنی ۹ نفر از مصاحبه شوندگان فعالیت هنری نداشتند. همه این افراد علاقه‌مند به هنر بودند و همه پدران اظهار تأسف می‌کردند از اینکه وقت کافی برای پرداختن به هنر ندارند. البته قابل توجه است که هیچ کدام از والدین منطقه جنوب فعالیت هنری نداشتند.

ورزش و نوع آن نیز در شناخت سرمایه‌های فرهنگی خانواده‌ها حائز اهمیت است.

جدول شماره ۵. فعالیت های ورزشی پدر و مادرها (فراوانی)

	مدارس دولتی		مدارس غیر انتفاعی	
والد / فعالیت	مادر	پدر	مادر	پدر
پیاده‌روی	۱	۲	۵	۱
فوتبال	۰	۲	۰	۲
کوهنوردی	۰	۱	۲	۱
دوچرخه‌سواری	۰	۰	۰	۱
بدنسازی	۰	۲	۰	۰
بسکتبال	۰	۱	۰	۰
پینگ پنگ	۰	۱	۰	۰
شنا	۱	۰	۰	۰
والیبال	۰	۱	۰	۰
کنگ‌فو	۰	۱	۰	۰
نرمش	۱	۱	۱	۰
هیچ‌کدام	۲	۰		۲

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

براساس جدول فوق مادران مدارس دولتی بیشتر به پیاده‌روی می‌پردازند و پدران بدنسازی، فوتبال و پیاده‌روی را بیشتر انجام می‌دهند. ۲ مورد از مادران مصاحبه شونده به هیچ ورزشی نمی‌پردازند، یکی از ایشان از مادران منطقه شمال است که اشاره کرده است هیچ علاقه‌ای به ورزش ندارد.

همانند مادران مدارس دولتی، مادران مدارس غیرانتفاعی نیز بیشتر به پیاده‌روی می‌پردازند و پدران بیشتر به فوتبال علاقه‌مند هستند. دو نفر از پدران مدارس غیرانتفاعی به هیچ ورزشی نمی‌پردازند، همان‌طور که ۲ نفر از مادران مدارس دولتی به هیچ ورزشی نمی‌پرداختند.

مطالعه و نوع آن از موارد مهمی است که تاثیرگذار بر فرهنگ خانواده‌هاست و همین‌طور فرهنگ آنها را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۶. نوع مطالعه در میان پدر و مادرها (فراوانی)

	مدارس دولتی		مدارس غیر انتفاعی	
والد / نوع مطالعه	مادر	پدر	مادر	پدر
رمان	۲	۱	۲	۰
دینی	۱	۲	۳	۰
تاریخ	۲	۲	۱	۱
مجلات	۲	۲	۱	۱
شعر	۱	۲	۰	۰
علمی	۰	۲	۲	۳
ادبیات	۰	۰	۱	۱
سیاسی	۰	۰	۰	۱
روان‌شناسی	۲	۰	۰	۰
اجتماعی	۱	۰	۱	۲
فلسفه	۰	۰	۱	۰
عرفان	۰	۰	۰	۱
اقتصاد	۰	۰	۰	۰
زبان	۱	۰	۱	۰
هیچ‌کدام	۲	۰	۰	۱

پدران مدارس دولتی غالباً در زمینه‌های تاریخی، مجلات مختلف، شعر و علمی مطالعه داشتند، به دلیل اینکه برخی از پدران در زمینه تحصیلات خود کار می‌کنند، مطالعه علمی آنها در راستای کارشان است. مادرها بیشتر به رمان، تاریخ و مجلات و روانشناسی علاقه‌مند هستند. از ۱۲ مورد از والدین مصاحبه شوندهٔ مدارس دولتی فقط یکی از پدران در هیچ زمینه‌ای مطالعه نداشت. در میان والدین مدارس غیرانتفاعی مادرها غالباً در زمینه دینی مطالعه دارند؛ انواع مطالعه مادرها بیش از

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

پدران است و یکی از پدران مصاحبه شده که از منطقه جنوب است، هیچ نوع مطالعه‌ای انجام نمی-دهد. پدرها بیشتر در زمینه علمی مرتبط با تحصیلات خود مطالعه داشتند.

یکی دیگر از مواردی که فرهنگ خانواده‌ها را به طور قابل ملاحظه‌ای تحت تاثیر قرار می‌دهد، رسانه‌ها هستند که شامل تلویزیون، ماهواره و اینترنت می باشند. میزان تماشای تلویزیون براساس پاسخ پدرها و مادرها به چهار بخش تقسیم شد: خیلی، متوسط، کم و اصلاً. منظور از "تماشای سه برنامه روزانه: خیلی، روزی دو برنامه: متوسط، تماشای یک برنامه به صورت روزانه:کم و مشاهده نکردن هیچ برنامه ای: اصلا" می باشد.

جدول شماره ۷. استفاده از تلویزیون نزد پدر و مادرها (فراوانی)

	مدارس دولتی		مدارس غیر انتفاعی	
والد / میزان و چگونگی استفاده	مادر	پدر	مادر	پدر
خیلی	۳	۲	۲	۳
متوسط	۱	۰	۱	۳
کم	۲	۴	۱	۰
اصلاً	۰	۰	۲	۰
سریال	۶	۲	۳	۴
اخبار	۱	۱	۳	۵
ورزش	۰	۳	۰	۴
میزگرد	۱	۰	۲	۰
فیلم سینمایی	۱	۲	۱	۱

در میان والدین مدارس دولتی مادرها بیشتر سریال تماشا می‌کنند و ورزش یا برنامه ورزشی را اصلا نمی‌بینند. پدرها به طور متوسط سریال، ورزش و فیلم سینمایی تماشا می‌کنند. یکی از مادران و یکی از پدران اخبار می‌بیند و هیچ یک از پدران میزگرد تماشا نمی‌کنند .

مادرهای مدارس غیرانتفاعی شمال و جنوب نیز بیشتر سریال تماشا می‌کنند و اخبار را نیز پیگیری می‌کنند، ۲ نفر به میزگرد (بحثهای کارشناسی) علاقه دارند و هیچ‌یک از مادران برنامه‌های ورزشی را تماشا نمی‌کند. پدران بیشتر به اخبار و سریال علاقه‌مند هستند و ۴ نفر از ایشان برنامه-های ورزشی را پیگیری می‌کنند. هیچ‌یک از پدران به بحثهای کارشناسی و میزگردها علاقه ندارد.

جدول شماره ۸. استفاده از ماهواره نزد پدرها و مادرها (فراوانی)

	مدارس دولتی		مدارس غیر انتفاعی	
والد / ماهواره	مادر	پدر	مادر	پدر
خوب	۲	۲	۱	۱
بد	۱	۳	۵	۴
هم خوب – هم بد	۳	۱	۰	۱

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

شمار بسیاری از پدرها و مادرها ماهواره را وسیله بدی قلمداد کردند. قابل توجه است که از میان ۱۲ پدر و مادر مدارس غیرانتفاعی شمال و جنوب ۹ نفر ماهواره را بد قلمداد کردند، اما از میان ۱۲ پدر و مادر مدارس دولتی شمال و جنوب فقط ۴ نفر ماهواره را بد تلقی کردند و با استفاده از آن موافق نبوده‌اند.

گفتنی است که از میان ۱۲ خانواده مصاحبه شده، بیشتر خانواده‌های منطقه جنوب که اکثر ایشان والدین مدرسه دولتی بودند ماهواره را خوب تلقی کردند، لذا استفاده از ماهواره بیشتر میان والدین منطقه جنوب رواج دارد و از والدین منطقه شمال عده کمی آن را خوب تلقی کردند؛ البته سه نفر از ایشان آن را هم خوب و هم بد معرفی کردند.

جدول شماره ۹. استفاده از اینترنت در میان والدین

	مدارس دولتی		مدارس غیر انتفاعی	
والد / میزان استفاده	مادر	پدر	مادر	پدر
خیلی	۰	۰	۱	۱
متوسط	۰	۰	۲	۱
کم	۵	۵	۳	۴
اصلاً	۱	۱	۰	۰

مراجعه به اینترنت در میان پدران و مادران بسیار کم است. همچنین در میان والدین مدارس دولتی شمال و جنوب کمتر از والدین مدارس غیرانتفاعی شمال و جنوب است.

در نهایت برای اینکه سرمایه فرهنگی خانواده‌ها با هم مقایسه شود به تحصیلات و فعالیتهای آنها نمره‌ای داده شد و جمع آنها برای هر خانواده محاسبه شد. سپس سرمایه‌های فرهنگی خانواده-ها به سه دسته تقسیم شد: خانواده‌ها با سرمایه فرهنگی پایین(۱۲-۸)، متوسط (۱۶-۱۲)، بالا (۲۰-۱۶).

جدول شماره۱۰. سرمایه های فرهنگی والدین (فراوانی)

نوع مدرسه / سطح سرمایه	مدارس دولتی	مدارس غیر انتفاعی
بالا	۲	۳
متوسط	۲	۳
پایین	۲	۰

دو مورد از خانواده‌ها دارای سرمایه فرهنگی پایین و ساکن جنوب شهر بودند و فرزند خود را در مدرسه دولتی ثبت نام کرده بودند. ۵ مورد از مصاحبه شوندگان دارای سرمایه فرهنگی متوسط بودند که سه خانواده فرزند خود را در مدرسه غیرانتفاعی و دو خانواده دیگر در مدرسه دولتی ثبت

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

نام کرده‌اند، ۵ مورد دیگر از مصاحبه شوندگان نیز دارای سرمایه فرهنگی بالا بودند که سه خانواده در مدرسه غیرانتفاعی و دو خانواده دیگر در مدرسه دولتی ثبت نام کرده‌اند. پس سه خانواده مدارس غیرانتفاعی در سطح فرهنگی متوسط و سه خانواده دیگر دارای سرمایه‌های فرهنگی بالا بودند، اما خانواده‌های مدارس دولتی شرکت کننده در این پژوهش به این صورت در طبقات جای گرفتند: دوخانواده در سرمایه‌های فرهنگی پایین، دو خانواده در سرمایه‌های فرهنگی متوسط و دو خانواده در سرمایه‌های فرهنگی بالا بودند.

بوردیو معتقد است که سرمایه های فرهنگی تأثیر بیشتری نسبت به دو سرمایهٔ اجتماعی و اقتصادی در رفتارها از جمله انتخابها دارند، بنابراین می توان نتیجه گرفت که سرمایه فرهنگی بالا در انتخاب نوع مدرسه نقش دارد. براساس یافته‌های این پژوهش خانواده‌هایی که فرزند خود را در مدرسه غیرانتفاعی ثبت نام کرده‌اند، دارای سرمایه‌های فرهنگی متوسط و بالا هستند و خانواده‌هایی که فرزند خود را در مدرسه دولتی ثبت نام کرده‌اند در هر سه طبقه فرهنگی (پایین و متوسط و بالا) جای گرفته‌اند. چنانچه قبلاً ذکر شد، خانواده‌هایی که مدرسه دولتی را انتخاب کرده‌اند، مجموع درآمدشان بسیار بالاتر از مجموع درآمد خانواده‌هایی است که مدرسه غیرانتفاعی را انتخاب کرده-اند. البته اگر بخواهیم با دید کلی به مسئله نگاه کنیم، در حالی‌که مجموع درآمدهای این خانواده‌ها بالاست اما مجموع سرمایه‌های فرهنگی آنها پایین‌تر از گروه دیگر است، اما دو خانواده‌ای که فرزند خود را در مدرسه دولتی ثبت نام کرده‌اند و دارای بالاترین درآمد در میان خانواده‌های این پژوهش هستند، همچنین دارای بالاترین سطح فرهنگ نیز هستند. در همین زمینه بلومان[1] (۲۰۰۴) تأثیر فرهنگ را در انتخاب مدرسه از سوی والدین بررسی کرده و نشان داده است که انتخاب مدرسه بیشتر از منابع اطلاعاتی و اقتصادی خانواده ها تحت تأثیر فرهنگ آنها به ویژه تجربیات آموزشی خود والدین و اعتقاد مذهبی آنان است.

نقش مذهب در انتخابها

موارد دیگری که علاوه بر سرمایه فرهنگی خانواده‌ها، در بعد فرهنگی می‌توان به آن پرداخت، دیدگاه خانواده‌ها نسبت به مذهب و سیاست است که بخشی از سرمایه های فرهنگی افراد محسوب می‌شود. خانواده‌ها در پاسخ به این سوال که «نظرتان راجع به مذهب چیست؟» از جنبه-های متفاوتی به مذهب پرداختند.۶ نفر از والدین مذهب را یک نیاز ضروری می‌دانستند و معتقد بودند که مذهب جلوی انحرافات افراد را می‌گیرد. برخی از والدین معتقد به انجام اعمال مذهبی

1. Bluman, R.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

مثل نماز و روزه، دعا و قرآن خواندن بودند، والدین دیگری بر تعلیم مذهب در خانواده تاکید داشتند، برخی دیگر مذهب را لازمه داشتن هدف و معنا و آرامش در زندگی می‌دانستند، عده ای از والدین نیز بر این عقیده بودند که مذهب راه زندگی است، دستورالعملی است که انسان را به تکامل را می‌رساند. نگرش خانواده‌ها نسبت به زندگی نیز تحت تاثیرنگاه آنها به مذهب قرار داشت. اکثر خانواده‌های مدارس دولتی معتقد بودند که در این مدارس به پرورش مذهبی پرداخته می‌شود پس به طور روشن آن را در اولویت انتخاب خود قرار ندادند، چنانچه اشاره شد برای برخی از والدین مدارس غیرانتفاعی بعد مذهبی اولویت دوم را در انتخاب آنها داشت.

در همین زمینه نتایج پژوهش سندی (۱۹۸۹) نشان داد که انتخاب خانواده‌ها برای نام نویسی فرزندانشان در مدرسه خصوصی یا دولتی بستگی به سطح درآمد، وابستگیهای مذهبی، سطح تحصیلات والدین و همچنین ترکیب نژادی و کیفیت مدرسه دارد.

بحث و نتیجه گیری

مصاحبه با والدین و نتایج تحلیل محتوای این مصاحبه نشان می دهد که خانواده های تهرانی مورد مطالعه پژوهشگر شناختهای متفاوتی در مورد مدارس دارند. از آنجایی که انتخابهای انسان به صورت خودآگاه (فروید، ۱۹۸۹ به نقل از منادی ۱۳۸۷) در ارتباط با فرهنگ انسان است، در نتیجه خانواده های طبقات مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مدارس متفاوتی را انتخاب خواهند کرد.

نتایج پژوهش حاصل را می توان این گونه خلاصه کرد:

خانواده ها بر اساس انتخاب خود دارای نگرش مثبت نسبت به مدارس دولتی یا غیر انتفاعی هستند . شش خانواده گروه دوم و سه خانواده گروه اول نسبت به مدارس غیر انتفاعی نگرش مثبت داشتند و سه خانواده دیگر گروه اول نسبت به مدرسه دولتی دارای نگرشی مثبت بودند.

تعدادی از خانواده ها دارای سرمایه فرهنگی بالا ، تعدادی دارای سرمایه فرهنگی متوسط و تعدادی دیگر دارای سرمایه فرهنگی پایین هستند .

در جمع بندی که از سرمایه های فرهنگی و اقتصادی خانواده های دو نوع مدرسه به عمل آمد خانواده هایی که فرزند خود را در مدرسه دولتی ثبت نام کرده بودند در کل دارای سرمایهٔ اقتصادی بالا و سرمایهٔ فرهنگی پایین نسبت به خانواده هایی بودند که فرزندان خود را در مدرسه های غیرانتفاعی ثبت نام کرده بودند که تاییدی بر نظریهٔ بوردیو(۱۳۸۱) است.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

سرمایهٔ فرهنگی در انتخاب نوع مدرسه نقشی اساسی دارد. خانواده های گروه دوم دارای سرمایه فرهنگی بالا و متوسط بودند ، درحالی‌که خانواده های گروه اول که مدارس دولتی را انتخاب کرده بودند در سه سطح بالا، متوسط و پایین جای می گرفتند.

دو خانوادهٔ گروه اول دارای سطح فرهنگی و اقتصادی بالا بودند، ابتدا مدرسهٔ غیر انتفاعی را برای فرزند خود انتخاب کرده سپس مدرسه دولتی را ترجیح داده بودند، پس تجربه مستقیم می-تواند نقش سرمایه فرهنگی و اقتصادی بالا را کم رنگ کند.

با بررسی دقیق و تعمق بیشتر در مصاحبه ها و نگرشهای والدین، پژوهشگر دریافت که همهٔ خانواده ها نگرشی مثبت نسبت به مدارس غیرانتفاعی داشته اند، به این دلیل که دو خانوادهٔ دسته اول ابتدا مدرسهٔ غیرانتفاعی را برای فرزند خود انتخاب کرده بودند و خانوادهٔ دیگر این دسته در آینده تصمیم دارد که فرزند خود را در مدرسه غیرانتفاعی ثبت نام کند، در حالی‌که نتایج پژوهشهای قبلی مانند پژوهشهای گل پرور (۱۳۸۲) به خلاف نتایج این پژوهش بوده است. بنابراین پس از گذشت سالهای بسیار از تاسیس این مدارس و بر اساس نتایج پژوهش حاضر نگرش خانواده ها تغییر یافته است.

براساس نتایج پژوهش حاضر ، اهمیت بعد تربیتی برای همهٔ خانواده های گروه دوم دلیل انتخاب این مدارس است. درصورتی‌که پژوهشهای داخلی مانند قدیری (۱۳۸۰)، گل پرور (۱۳۸۲)، نظام آبادی (۱۳۷۶)، ربیعی و صالحی (۱۳۸۶) و همچنین پژوهشهای خارجی مانند دیسای[1] و همکاران (۲۰۰۸) و هانوشک[2] و همکاران (۲۰۰۷) اشاره ای به ضرورت بعد تربیتی از سوی والدین نشده و بیشتر به کیفیت آموزشی پرداخته شده است.

همچنین پرورش مذهبی در مدارس غیرانتفاعی دومین اولویت والدین گروه دوم است، در حالی که والدین گروه اول اولویتی بر این موضوع قائل نشده اند. اکثر والدین مدارس دولتی نسبت به سیاست بی طرف و عده‌ای نیز مخالف بودند ، بیشتر والدین مدارس غیرانتفاعی موافق با سیاست بودند و اثر این علاقه مندی در انتخاب آنها دیده می شود. دیدگاه آنها نسبت به سیاست و حتی آرزوهایشان در نگرش و انتخابشان تاثیر دارد.

پیشنهادهای کاربردی

یافته های این پژوهش نشان می دهد که نگرش مثبت به مدارس غیرانتفاعی در همهٔ والدین دیده می شود و این نگرش براساس عملکرد این مدارس بوده است. اولویت خانواده هایی که

1. Desai, S.
2. Hanushek, E.A.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

مدارس غیرانتفاعی را انتخاب کرده بودند پرداختن به بعد تربیتی برای تمام خانواده ها و همچنین بعد مذهبی برای برخی از آنها بوده است . بنابراین لازم است از سوی مسئولان نظام آموزشی بازنگری بیشتری در مدارس دولتی صورت بگیرد و نسبت به بعد پرورش در مدارس حساس تر باشند. آموزش و پرورش باید به نقش دبیر پرورشی، معلمان و همچنین کادر مدرسه در تربیت کودک دبستانی این مدارس توجه بیشتری داشته باشد. همچنین گزینش این افراد باید با حساسیت و دقت بیشتری انجام شود و دوره های آموزشی خاصی از سوی متخصصان برای اینان در نظر گرفته شود. به نظر می رسد که اکنون تربیت مهم تر از آموزش است و این ممکن است دلایل متفاوتی داشته باشد، یعنی ممکن است بر اساس مشکلاتی باشد که امروزه در جامعه بروز کرده بنابراین هشداری برای مسولان کشور است. همچنین به نظر می رسد که تربیت صحیح نیاز به مهارتهای بسیار دارد و آن چنان که مورد نظر خانواده هاست در مدارس دولتی صورت نمی گیرد پس خانواده ها انتظار یاری و همکاری بیشتری از مدارس فرزندان خود دارند. اگر پیشرفت جامعه و رشد فردی را برای جامعه خود طلب می کنیم باید به مدارس کشور بیشتر توجه کنیم. اگر به تربیت توجه نشود دیر خواهد شد و ضربات جبران ناپذیری متحمل خواهیم شد.

مسئولان کشور باید قوانین قابل اجرایی برای آموزش و پرورش در این زمینه تدوین کنند، همچنین همه رسانه ها الزاماً توجهی بیشتر به ابعاد تربیت کودکان دبستانی داشته باشند. مردمی کردن آموزش و پرورش، مسئولیت و احساس وظیفهٔ جامعه را نسبت به امر تعلیم و تربیت افزایش می دهد. پس برای پیشرفت جامعه می‌بایست در بهبود سرمایه های فرهنگی والدین اقدامات لازم از سوی نهادهای فرهنگی و آموزشی صورت گیرد. این نهادهای فرهنگی و آموزشی شامل رسانه های صوتی و تصویری، مطبوعات، کتاب، سینما، فرهنگسراها، مساجد و انجمنهایی مانند انجمن اولیا و مربیان هستند. این نهادها و منابع فرهنگی می توانند به کمک نخبگان جامعه برای ارتقای سطح فرهنگ و سرمایه های فرهنگی افراد جامعه و خانواده ها گامهایی جدی و مؤثر بردارند.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

منابع

آمار اجمالی عوامل آموزشی و اداری، سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵. معاونت پژوهش و برنامه ریزی منابع انسانی، گروه طرح و برنامه، سازمان آموزش و پرورش شهر تهران.

بوردیو، پی یر. (۱۳۸۱). *نظریه کنش: دلایل عملی و انتخاب عقلانی* (ترجمه مرتضی مردیها). تهران، نشر نقش و نگار.

بوهزر، جرد و وانک، میکائیل. (۱۳۸۲). *نگرش و تغییر آن* (ترجمه منیژه صادقی بینس). تهران: نشر ساوالان.

پاتنام، رابرت و دیگران. (۱۳۸۴). *سرمایه اجتماعی: اعتماد، دموکراسی و توسعه* (گردآوری کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان). تهران: نشر شیرازه.

ربیعی، محمد و صالحی، رضوان. (۱۳۸۶). مقایسه نرخهای آموزشی و کیفیت آموزش و پرورش نمونه های برتر مدارس دولتی و غیرانتفاعی استان چهارمحال بختیاری. *فصلنامه نوآوری های آموزشی*، سال ششم، شماره ۱۹، ۱۱۰-۱۴۰.

ستوده، هدایت الله. (۱۳۷۳). *روانشناسی اجتماعی*. تهران: آوای نور.

صافی، احمد. (۱۳۸۳). *سازمان اداره امور مدارس*. تهران: انتشارات رشد.

فراهانی،حجت اله و عریضی، حمیدرضا. (۱۳۸۴). *روشهای پیشرفته در علوم انسانی (رویکردی کاربردی)*. اصفهان: جهاد دانشگاهی اصفهان

قدیری، حسن. (۱۳۸۰). *بررسی عوامل مؤثر در انتخاب مدارس غیرانتفاعی توسط والدین براساس موقعیت اقتصادی، اجتماعی خانواده ها*. پایان نامه کارشناسی ارشد. رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه تربیت مدرس.

کریمی، یوسف. (۱۳۷۸). *روانشناسی اجتماعی (نظریه ها، مفاهیم و کاربردها)*. تهران: نشر ارسباران.

کریمی، یوسف. (۱۳۸۷). *نگرش و تغییر نگرش*. تهران: نشر ویرایش.

گال، مردیت؛ بورگ، والتر و گال، جویس. (۱۳۸۴). *روشهای تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی (جلد۲)* (ترجمه احمد نصر وهمکاران). تهران: سمت.

گل پرور، محسن. (۱۳۸۲). *بررسی نگرش افراد جامعه نسبت به مدارس غیرانتفاعی در شهر اصفهان*. پایان نامه کارشناسی ارشد. رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه تربیت مدرس.

مجموعه قوانین، آیین نامه و بخش نامه های مدارس غیرانتفاعی، چاپ سوم. (۱۳۸۳). تهران: انتشارات مدرسه برهان.

معیری، محمدطاهر. (۱۳۷۲). *مسائل آموزش و پرورش*. تهران: نشر سپهر.

منادی، مرتضی. (۱۳۸۵). *جامعه شناسی خانواده، تحلیل روزمرگی و فضای درون خانواده*. تهران: نشر دانژه.

منادی، مرتضی.(۱۳۸۵). روش تحلیل محتوای متن گفتاری و نوشتاری در علوم رفتاری و اجتماعی. *فصلنامه حوزه و دانشگاه*، سال دوازدهم، شماره ۴۸، ۱۹-۲۷.

منادی، مرتضی. (۱۳۸۵). روش کیفی در علوم اجتماعی و علم رفتاری. *نشریه روش شناسی علوم انسانی*، سال دوازدهم، شماره ۴۷، ۸۰-۹۳.

منادی، مرتضی. (۱۳۸۵). هنر در انتخاب های روزمره زندگی. *فصلنامه خیال*، شماره ۱۷، ۱۵۴-۱۷۶.

منادی، مرتضی. (۱۳۸۷). سرمایه های فرهنگی و فضاهای فیزیکی خانواده ها. *فصلنامه خانواده و پژوهش*، سال اول، شماره اول.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]

نای، رابرت، دی. (۱۳۸۱). *سه مکتب : دیدگاههای فروید، اسکینر و راجرز* (ترجمه سید احمد جلالی). تهران : انتشارات پادرا.

نظام آبادی، فاطمه. (۱۳۷۶). *مقایسه کیفیت آموزش دبیرستان های دخترانه دولتی و غیرانتفاعی شهر تهران*. پایان نامه، دانشگاه الزهرا.

Bulman, R. C. (2004). School-choice stories: The role of culture. *Sociological Inquiry, 74*(4), 492-519.

Desai, S., Dubey, A., Vanneman, R., & Banerji, R. (2008). *Private schooling in India: A new educational landscape*. India Human Development Survey Working Paper No. 11, University of Maryland-College Park.

Hanushek, E. A., Kain, J. F., Rivkin, S. G., & Branch, G. F. (2007). Charter school quality and parental decision making with school choice. *Journal of Public Economics*, *91*(5), 823–848.

Sandy, J. (1989). The choice of public or private school. *The Social Science Journal*, *26*(4), 415-431.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1391.9.3.2.2]